

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Kopīgs paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Ceļā uz atjauninātu ES un Klusā okeāna valstu partnerību attīstības jomā””

JOIN(2012) 6 final

(2013/C 76/12)

Ziņotājs: **Carmelo CEDRONE** kgs

Eiropas Komisija un Eiropas Savienības Augstais pārstāvis ārlietās un drošības politikas jautājumos 2012. gada 21. martā saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Kopīgs paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Ceļā uz atjauninātu ES un Klusā okeāna valstu partnerību attīstības jomā””

JOIN(2012) 6 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ārējo attiecību specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 19. decembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 486. plenārajā sesijā, kas notika 2013. gada 16. un 17. janvārī (2013. gada 17. janvāra sēdē), ar 139 balsīm par, 13 balsīm pret un 14 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) uzskata par vērienīgiem un plašiem mērķus, kurus ES ir likusi pamatā ES un Klusā okeāna valstu jaunas partnerības attīstībai, bet uzskata par nepietiekami skaidrām to īstenošanas metodes, kas galvenokārt vērstas uz dabas aizsardzību un reģiona bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu. Komiteja piekrīt, ka sadarbībā ar citām organizācijām ir jārisina jautājumi par klimata pārmaiņu ietekmi, kas transversālā veidā nosaka visas valstu un daudzpusējās attīstības politikas nostādnes un skar ne tikai ekonomiku, bet arī sabiedrību. Turklāt ar klimata pārmaiņām saistītie problēmjautājumi organiski būtu jāiekļauj arī reģiona vides politikas nostādnēs, lai tādējādi panāktu saskaņotas darbības un pasākumus.

1.2. EESK tomēr uzskata: lai sasniegtu šo mērķi, iesaistītajās valstīs vajadzētu gan izstrādāt integrētus ilgtspējīgas attīstības pasākumus un darbības, lai palielinātu atbalsta ietekmi un saskaņoti izmantotu visus intervences pasākumus, gan ar programmatisku pieeju vidējā termiņā un ilgtermiņā aktīvi iesaistīt arī vietējos dalībniekus.

1.3. EESK uzskata par svarīgu paziņojumā iekļauto atsauci uz atziņu, ka iespēja pilnībā izmantot tiesības un stabila demokrātija ir būtisks priekšnoteikums valsts ekonomiskajai attīstībai. Diemžēl diskusija par situāciju Fidži, kur joprojām valda diktatūra, kas saviem iedzīvotājiem liedz pamattiesības, ir tikai ieskice, lai gan no Eiropas puses tā būtu pelnījusi stingrāku un saskaņotāku nostāju.

1.4. Būtu jāizmanto iespēja, ko sniedz jaunas partnerības attīstības jomā izstrāde, lai norādītu principus un nosacījumus, kas būtu jāveido pamats ES vispārējai nostādnei attiecībā pret visām valstīm, kas saņem Kopienas atbalstu, sākot no Kotonū nolīguma pilnīgas piemērošanas dienas. Tāpat ir jānodrošina faktiskā demokrātijas īstenošana visās valstīs, proti, pilnībā jāievēro pamattiesības un tiesības uz darbu, kā arī jānodrošina piedalīšanās demokrātiskajā dzīvē.

1.5. Īpaša uzmanība būtu jāvelta sieviešu dramatiskajam un satraucošajam stāvoklim visās reģiona valstīs, jo viņām liegtas viselementārākās tiesības. Risinot visus jautājumus, kas saistīti ar ES un Klusā okeāna valstu attiecībām, liela vēriba būtu jāpievērš sieviešu tiesībām un aizsardzībai. EESK un tās partneri pauž bažas par vardarbības pret otru dzimumu lielo izplatību, sieviešu reto iesaistīšanu lēmumu pieņemšanā un ierobežotajām iespējām ieņemt augstus amatus, un tam Komisijas dokumentā un turpmākajā darbībā būtu jāvelta vairāk uzmanības.

1.6. EESK joprojām ļoti svarīga ir sociālo partneru un visas pilsoniskās sabiedrības izaugsme šajā reģionā, tāpat kā citos reģionos, ar ko ES ir noslēgusi nolīgumus. Šajā nolūkā ir svarīgi veicināt un pielietot atbilstošus instrumentus, kas ļautu praktiski sasniegt minētos mērķus. Lai gan EESK apzinās grūtības saistībā ar ģeogrāfisko izvietojumu, kas ierobežo arī strukturētas divpusējās attiecības, tomēr uzskata, ka jo īpaši lietderīgi ir izveidot atsevišķas valsts un, iespējams, visa reģiona vietējā mēroga tīklu un apvienoto komiteju. Šiem līdzdalības instrumentiem vajadzētu atvieglot sociālo partneru un pilsoniskās sabiedrības aktīvu līdzdalību visos nolīgumu izstrādes, īstenošanas un

pārraudzības posmos. Tam būtu jāklūst par pamatprincipu. Ir vēlama tieša iniciatīva, kas veicinātu autentiskas reģiona ekonomikas un sociālo lietu padomes (ESP) izveidi, lai sekmētu arī sociālā un pilsoniskā dialoga nostiprināšanos, kā arī uzlabotu visu vietējā līmeņa dalībnieku veiktspēju, paredzot īpašus finansējumus.

1.7. EESK uzskata, ka īpaši svarīgi ir koordinēt daudzus ES pasākumus starp dažādiem, programmās iesaistītajiem Eiropas Komisijas (EK) direktorātiem un Eiropas Ārējās darbības dienestu (EĀDD), kā arī PTO iesaisti šajā reģionā. Koordinācija ir tik svarīga tāpēc, ka attiecīgajās valstīs publiskās pārvaldes aparāts ir mazs. Šī pieeja var būt izdevīga EĀDD izlēmīgi rīkoties, cerot, ka ES pastiprinās ārpolitikas darbību, balstoties uz ES valstu lielāku koordināciju.

1.8. Eiropas Komisijas paziņojumā daudz uzsvērts klimats. Savukārt EESK secina, ka būtisks priekšnosacījums klimata problēmas risināšanai ir ekonomikas attīstība. Lai nodrošinātu iekļaujošu, ilgtspējīgu un integrētu izaugsmi par labu attiecīgā reģiona attīstībai, EESK uzskata, ka ir svarīgi nodrošināt saskaņotību starp attīstības politiku un pasākumiem vides aizsardzības, kā arī citās jomās, piemēram, tirdzniecības, zivsaimniecības, lauksaimniecības, nodrošinātības ar pārtiku, pētniecības, kā arī cilvēktiesību un demokrātijas atbalsta jomā. Atbalsta piešķiršanas kritēriju pamatā jābūt skaidriem un iepriekš noteiktiem rādītājiem, turpmākajos posmos tajos iekļaujot arī programmu uzraudzību un izmantojot koordināciju starp dažādiem atbalsta sniedzējiem.

1.9. EESK piekrīt norādei, ka, lai reģionā palielinātu integrācijas iespējas, jādefinē intervences pasākumi starp Āfrikas, Karību jūras reģiona un Klusā okeāna valstīm (ĀKK) un aizjūras valstīm, ņemot vērā katras valsts atšķirīgo institucionālo stāvokli un attīstības līmeni. Jāizvērtē arī stāvoklis aizjūras teritorijās, kas ir attīstītākas nekā citas valstis un kas jau saņem Eiropas Attīstības fonda (EAF) un divpusējo atbalstu. Šādi intervences pasākumi būtu jāsaista ar programmām, kas ir paredzētas citām reģiona valstīm. Šīs teritorijas varētu būt nozīmīgs atskaites punkts, lai tādējādi izplatītu tiesības, vērtības un Eiropas politikas paraugpraksi, kas vērsta uz iekļaujošu izaugsmi.

1.10. Attiecībā uz tirdzniecības nolīgumiem būtu lietderīgi (pat neraugoties uz pašreizējām grūtībām) virzīties uz reģionālu nolīgumu, kas pārsniegtu divpusējos nolīgumus, ņemot vērā, ka, izņemot zivsaimniecību, tirdzniecības relatīvā izteiksmē tas tomēr ir mazas ekonomikas vienības.

1.11. EESK arī uzskata, ka ES būtu lietderīgi ar attiecīgās ANO komisijas starpniecību uzmanīgi sekot līdzi sarunām par jūras tiesībām saistībā ar kontinentālo šelfu, it īpaši attiecībā uz šajā atzinumā aplūkoto teritoriju.

2. Ievads

2.1. Kā zināms, ES ir noslēgusi vairākus partnerības nolīgumus ar Klusā okeāna reģionu; šī jaunā partnerība ietver 15 neatkarīgas salu valstis ⁽¹⁾, 4 aizjūras zemes un teritorijas (AZT) ⁽²⁾, Klusā okeāna salu forumu (PIF), kā arī Austrāliju un Jaunzēlandi, kas ir foruma galvenās dalībnieces un līdzīgi domājošas partneres. Saskaņā ar 2006. gada stratēģiju ES mērķis ir nostiprināt savu nozīmi minētajā reģionā, gan tādēļ, ka ES ir otra lielākā līdzekļu devēja reģionā pēc Austrālijas, gan arī, lai veicinātu visa reģiona ekonomikas un sociālo attīstību, atzīstot arī nepieciešamību nodrošināt pilnīgu cilvēktiesību ievērošanu un demokrātisko iestāžu konsolidāciju.

2.2. Pamatojoties uz Kotonū nolīgumu (ES-ĀKK), ES šajā paziņojumā, atbilstīgi savai Pārmaiņu programmai ⁽³⁾, apņemas savu darbību Klusā okeāna reģionā koncentrēt uz šādiem pamatmērķiem:

- veicināt saskaņotību starp attīstību, pasākumiem vides aizsardzības jomā un citām ES politikas jomām, piemēram, tirdzniecību, vidi, zivsaimniecību, pētniecību, no vienas puses, un atbalstu cilvēktiesību un demokrātijas atzīšanai un pilnīgai ievērošanai, no otras puses;
- pielāgot un uzlabot ES Oficiālās attīstības palīdzības (OAP) īstenošanas metodes un paredzēt lielāku finansējumu klimata pārmaiņu risku novēršanai Klusā okeāna reģionā, lai paaugstinātu vispārējo pievienoto vērtību, rezultātus, ietekmi un efektivitāti;
- sekmēt Klusā okeāna reģiona AZT sekmīgu reģionālo integrāciju un uzlabot šo valstu spēju popularizēt ES vērtības un kļūt par katalizatoriem, lai panāktu iekļaujošu un ilgtspējīgu izaugsmi cilvēkkapitāla attīstībai šajā reģionā;
- kopā ar Klusā okeāna valstīm ANO un citos starptautiskos forumos izstrādāt konstruktīvu darba kārtību attiecībā uz kopīgu interešu jautājumiem;
- apvienot spēkus ar līdzīgi domājošiem partneriem, lai risinātu svarīgus cilvēktiesību jautājumus un palīdzētu nostiprināt demokrātijas procesus visā reģionā.

⁽¹⁾ Kuka salas (nav balststiesību ANO), Mikronēzijas Federatīvās Valstis, Fidži, Kiribati, Māršala salas, Nauru, Niue (nav balststiesību ANO), Palau, Papua-Jaungvineja, Samoa, Zālamana salas, Austrumtimora, Tonga, Tuvalu un Vanuatu.

⁽²⁾ Francijas Polinēzija, Jaunkaledonija, Pitkērna un Volisa un Futuna.

⁽³⁾ Komisijas paziņojums "ES attīstības politikas ietekmes palielināšana: pārmaiņu programma", COM(2011) 637, 13.10.2011.

Eiropas Savienība, būdama partneru un vietējā līmeņa ieinteresēto personu atzīta līdere cīņā ar klimata pārmaiņām un to ietekmi, ir iecerējusi nostiprināt savu klātbūtni šajā reģionā, rīkojoties atbildīgi.

2.3. Lielākā daļa salu valstu un teritoriju joprojām ir iedzīvotāju skaita ziņā mazi reģioni, bet ar lieliem attālumiem un daudzveidību, kas rada ne vienu vien problēmu reģiona īpašās ģeogrāfiskās atrašanās dēļ un padara šos reģionus nestabilus un neaizsargātus; taču ir vairāki tos vienojoši faktori, piemēram, jūras ekosistēma, kas joprojām ir unikāla vērtība un ir pelnījusi uzmanību un aizsardzību.

2.4. Tas nav viegli sasniedzams mērķis ne tikai paziņojumā minēto iemeslu, bet arī ekonomikas krīzes dēļ, kas Eiropas Savienības ārpolitikai ir radījusi ierobežojumus, kuri varētu arī ietekmēt Kotonū nolīguma turpinājumu pēc 2020. gada. Savukārt šo valstu atrašanās vieta ir stratēģiski nozīmīga ES, ņemot vērā, ka tuvumā ir tādas valstis kā Ķīna un Japāna. Tādēļ būtu ļoti lietderīgi iesaistīt un labāk izmantot aizjūras zemes un teritorijas ES politikas izplatīšanai, kā arī programmu un juridiskās kultūras ieviešanai, lai panāktu neapšaubāmas abpusējas priekšrocības.

3. Pozitīvie aspekti

3.1. Uzmanība, kas vērsta uz klimata pārmaiņu ietekmi un uz to nelabvēlīgajām sekām visā reģionā attiecībā gan uz ekosistēmas stabilitāti (tiklīdz, ka tiek apdraudēta tās pastāvēšana), gan uz arvien pieaugošo nelīdzsvarotas ilgtspējīgas izaugsmes risku iesaistītajās valstīs, raugoties ne vien no šaura ekonomikas un budžeta aspekta, bet arī no politiskā un sociālā skatupunkta; ar to saistīta ir riskus palielinoša ietekme, kas ierobežo arī ANO tūkstošgades attīstības mērķu īstenošanu.

3.2. Uzmanība, kas vērsta uz nepieciešamību integrēt dažādu, atbalstos (gan divpusējos, gan daudzpusējos) iesaistīto starptautisko dalībnieku pasākumus, kas pašlaik ir ļoti sadrumstaloti un tādēļ nav pilnībā efektīvi. Jāpastiprina gan pieņemtie finanšu instrumenti, gan atbalstu ietekme.

3.3. Nepieciešamība pēc saskaņotas sadarbības ar starptautiskajām iestādēm; Komisijas paziņojums attiecībā uz klimata pārmaiņu ietekmi galvenokārt atsaucas uz ANO.

3.4. Uzmanība, kas vērsta uz reģionālo sadarbību un nepieciešamību uzlabot (ja ne izstrādāt) nozaru programmas un attīstības plānus, kurus atbalsta reģionālās organizācijas, lai veicinātu

integrētu pieeju atbalstiem un to pārvaldībai, kā arī reģiona attīstības stratēģijām.

3.5. Paziņojumā ir uzsvērts dialoga ar vietējiem institucionālajiem dalībniekiem nozīme, lai noteiktu atbalsta programmas un sadalītu atbildību par to īstenošanu.

3.6. Uzmanība, kas vērsta uz pasākumu efektivitātes palielināšanu, uzsverot nepieciešamību paredzēt kopā ar saņēmējvalstīm kopīgus minēto pasākumu uzraudzības, pārvaldības un īstenošanas mehānismus. Šajā sakarā vajadzētu precīzāku informāciju.

3.7. Daudzpusējo un divpusējo atbalstu sniedzēju atbalstu piešķiršanas metožu analīze, uzsverot apņemšanos pielāgot atbalsta piešķiršanas metodes tā, lai tās atbilstu grūtībām, ar ko saskaras mazās administrācijas Klusā okeāna salu valstīs un teritorijās; uzmanība, kas vērsta uz saņēmējvalstu grūtībām iekļaut atbalstu valsts attīstības programmās, kas paredz mērķtiecīgus pasākumus valsts iestāžu veikspējas uzlabošanai.

3.8. Izteiktās bažas par stāvokli Fidži attiecībā uz pamattiesību pārkāpumiem, kam Komisija ir iecerējusi turpināt pievērst uzmanību, bet bez īpašas atsauces uz jebkādiem iespējamajiem nosacījumiem atbalsta piešķiršanai.

4. Problēmas

4.1. Komisijas paziņojumā būtībā nav skaidri pateikts, kā ES plāno izvēlēties un stiprināt pasākumus, neskaitot tos, kurus paredzēts īstenot īstermiņā; kaut arī tie ir svarīgi, bet tomēr nepilnīgi, ja vēlamies turpmāk ietekmēt reģiona ilgtspējīgu attīstību. Tas ir īpašs, plašs reģions, kas ietver daudzas mazas un ļoti mazas valstis iedzīvotāju skaita ziņā, bet plašas ģeogrāfiskā nozīmē; valstis, kurām ir dažāda pieeja un dažāda izpratne par nepieciešamajiem pasākumiem, kas vērsti uz ilgtspējīgu attīstību ilgtermiņā, kā arī ir atšķirīgi uzskati par noteikumiem, kas jāpiemēro valsts līmenī un teritoriālajos un starptautiskajos ūdeņos, kuri iezīmē robežas starp valstīm.

4.2. EESK uzskata, ka ir vajadzīga integrēta un ilgtermiņa pieeja ar visu reģionā darbojošos dalībnieku dalītu atbildību, neatkarīgi no tā, vai tie ir starptautisko iestāžu, citu valstu vai vietējie dalībnieki. Komisijas partnerības priekšlikumā būs jāņem vērā sarunas par Kopenas jaunā budžeta pārskatīšanu, jaunās prioritātes, kas tiks izvirzītas tūkstošgades attīstības mērķos pēc 2015. gada un jaunais sarunu process, kas sāksies, par Kotonū nolīgumu.

4.3. Norādītajos mērķos būtu lietderīgi lielāku uzmanību pievērst Klusā okeāna reģiona integrētai attīstībai, attīstības politikai un atbalsta jomām; piemēram, lauksaimniecība un nodrošinātība ar pārtiku ir pieminētas tikai saistībā ar ietekmi, ko rada klimata pārmaiņas šajā reģionā. Lauksaimniecība veido lauku apvidu dzīvotspējas pamatu. Kaut arī lauksaimnieciskā darbība pārsvarā apmierina tikai mājsaimniecības iztikas vajadzības (tikai cukurniedru un palmas eļļas audzēšanai ir būtiska nozīme eksportā), tomēr pastāv dabas resursu apsaimniekošanas un zemes un lauksaimniecības ilgtspējīgas izmantošanas problēmas. Jāatzīmē, ka 2006. gadā Eiropas cukura politikā ieviesto izmaiņu rezultātā dažas no skartajām valstīm zaudēja savu preferenciālo statusu un līdz ar to tika zaudētas arī darbavietas.

4.4. Komisijas uzmanības centrā galvenokārt ir klimata pārmaiņu riski, kas ir vitāli svarīgs jautājums dažu valstu un ekosistēmas izdzīvošanai (ūdens līmeņa paaugstināšanās, mežu izžušana, sāļš gruntsūdens, jūras ūdens temperatūras paaugstināšanās utt.). Tāpēc Komisija ierosina piešķirt līdzekļus galvenokārt minētajās jomās; savukārt integrētas un saskaņotas ilgtspējīgas attīstības un izaugsmes programmas būtu jāstiprina, ņemot vērā saistības, kuras nosaka saņēmējvalstis. Šajā nolūkā būtu vēlama arī privātā sektora, sevišķi MVU, iesaistīšanās.

4.5. EESK uzskata, ka atbalstiem ir nepieciešama integrēta stratēģiska pieeja, un paziņojums tam ir labs sākums. Būtu jāveicina kopīgs darbs starp dažādiem Komisijas direktoriem, jo īpaši starp Attīstības un sadarbības ģenerāldirektoriātu (DEVCO), Jūrlietu un zivsaimniecības ģenerāldirektoriātu, Tirdzniecības ģenerāldirektoriātu, Veselības un patērētāju aizsardzības ģenerāldirektoriātu (SANCO) un Pētniecības ģenerāldirektoriātu, un EADD; lai gan ir panākts zināms progress, minēto dienestu darbu vajadzētu vairāk koordinēt⁽⁴⁾, lai nodrošinātu ES politikas lielāku saskaņotību.

4.6. Sevišķi zivsaimniecības nozarei, kas ir svarīga visām Klusā okeāna valstīm un arī ES, ņemot vērā nozīmīgos eksportēšanas (jo īpaši tunzivis) rādītājus uz ES valstīm, vajadzētu būt

(⁴) Kopējā summa, kas 2008.–2013. gadā paredzēta Klusā okeāna reģiona valstu un AZT attīstībai un atbalstam klimata pārmaiņu jomā, ir apmēram EUR 785 miljoni; no tiem EUR 730 miljoni ir no 10. EAF un EUR 56 miljoni — no ES budžeta. Ņemot vērā valsts programmas, 2008.–2013. gadā ES un Klusā okeāna valstu reģionālās sadarbības ietvaros paredzētais sākotnējais finansējums ir aptuveni EUR 95 miljoni, kas papildina finansējumu no attīstības sadarbības instrumenta tematiskās programmas. ES un Klusā okeāna valstu programmas mērķi ir reģionālās ekonomikas un tirdzniecības integrācijas spēju nostiprināšana (EUR 45 miljoni), atbalsts pilsoniskajai sabiedrībai un valsts finanšu pārvaldības spēju nostiprināšanai (EUR 10 miljoni), dabas resursu ilgtspējīgas apsaimniekošanas veicināšanai (EUR 40 miljoni). Komisija arī paziņoja, ka sāk īstenot tā saukto "Pacific Investment Facility", lai palielinātu ieguldījumus svarīgākajās infrastruktūrās, tādējādi padarot reģionu konkurētspējīgāku pasaules tirgū, un veicinātu ekonomikas izaugsmi, samazinātu nabadzību un finansētu "zaļos" instrumentus, lai pielāgotos klimata pārmaiņām.

pasākumu uzmanības centrā, ņemot vērā nepieciešamību saglabāt produkcijas un ekosistēmas ilgtspēju, kā arī novērst pārzveju, kas var apdraudēt zivsaimniecības nākotni. EESK pozitīvi vērtē ES veiktos pasākumus nelegālās zvejas apkarošanā, piemērojot ES regulu, kas vērsta uz nelegālas, neregistrētas un neregulētas (NNN) zvejas nepieļaušanu, novēršanu, un izskaušanu. Pamatojoties uz šo regulu, Komisija paziņoja divām reģiona valstīm (Vanuatu un Fidži), ka tās varētu uzskatīt par nesadarbīgām trešām valstīm nelegālas, neregistrētas un neregulētas zvejas apkarošanas jomā.

4.6.1. Tādēļ ES būtu jā saglabā preferenču režīms ĀKK valstīm, kā tas notika nesen ar dažām reģiona valstīm⁽⁵⁾, kaut arī ES jāņem vērā konkurences kropļojumu iespējamība ar citiem nozares uzņēmējiem.

4.6.2. EESK apzinās objektīvās grūtības šajā nozarē, pozitīvi vērtē trīs partnerattiecību nolīgumus zivsaimniecības nozarē (FPA), ko parakstīja ar Kiribati, Zālamana salām un Mikronēzijas Federatīvajām Valstīm, taču cer, ka ir iespējams panākt vispārēju vienošanos ar visām iesaistītajām valstīm par noteikumiem, kas jāpiemēro attiecībā uz teritoriālajiem un starptautiskajiem šā reģiona ūdeņiem.

4.7. Attiecībā uz dažādu atbalsta pasākumu tirdzniecības jomā koordināciju, kas pamatoti uzsvērtā paziņojumā, Komisija neatsaucas uz PTO darbību reģionā, lai gan sešas no Klusā okeāna salu valstīm ir šīs organizācijas locekles un izmanto tās programmas un īpašos atvieglojumus.

4.8. Tirdzniecība (PTO): Fidži, Papua-Jaungvineja, Zālamana salas, Tonga, Samoa un Vanuatu ir PTO dalībvalstis, kas ar dažādiem pievienošanās līgumiem cenšas nodrošināt stabilu un integrētu reģionālo tirdzniecības sistēmu, lai kapitalizētu ienākumus, efektīvāk izmantotu resursus un apjomradītus ietaupījumus.

4.8.1. PTO 2004. gadā Ženēvā izveidoja Klusā okeāna salu Pārstāvniecības biroju (*Pacific Islands Forum Representative Office*), lai atvieglotu birokrātisko sistēmu integrāciju un veicinātu veikspējas uzlabošanu attiecībā uz tirdzniecību un daudzpusēju darba programmu, kas ir svarīgi šīm mazajām ekonomikām.

(⁵) Skatīt NAT/459, "Eiropas Savienības tropisko tunzivju zvejas flotes stāvoklis un uzdevumi", ziņotājs: *Sarró Iparraguirre* kgs, OV C 48, 15.2.2011., 21.–26. lpp.

4.8.2. Šķiet, būtu ļoti noderīgi Eiropas Savienībai, arī pamatojoties uz atjaunoto Kotonū nolīgumu, nodibināt ciešas un strukturētas attiecības ar Pārstāvniecības biroju Ženēvā un PTO. Saskaņota pieeja ir ārkārtīgi svarīga, jo daudzu šo valstu pārvaldes aparāts ir neliels. Tad būs iespējams koordinēt pasākumus, kas atbalstītu šīs ekonomikas, izmantojot tehniskā atbalsta programmas, kas jau ir aktīvas, bet nav koordinētas daudzpusējā līmenī. Tam visam jāpievieno nestabila un ilgstoša samazināta ekonomiskā izaugsme ar ļoti lielām atšķirībām valstu starpā: Papua-Jaungvineja un Zālamana salas sasniegušas lielākus izaugsmes rādītājus, pateicoties lauksaimniecības preču izejvielu tirgus cenām, tikmēr Fidži un Samoa jau tā vājajām ekonomikām nācās cīnīties ar dabas katastrofu sekām⁽⁶⁾.

4.8.3. Turklāt īpaša uzmanība būtu jāpievērš arī MVU attīstībai, reģionālu pakalpojumu biroju MVU atbalstam izveidošanai, kas tiktu rosināti un veidoti daudzpusējā līmenī, izmantojot pašreizējos PTO, SVF un Pasaules Bankas resursus un programmas, arī attiecībā uz lauku attīstību.

4.9. EK paziņojums pamatoti norāda uz šo salu sociālajiem riskiem, kas saistīti ar vājo ekonomikas attīstību, uz kvalificēta darbaspēka emigrācijas rādītājiem sakarā ar grūtībām atrast darba iespējas uz vietas un uz klimata pārmaiņu sociālajām sekām. Saskaņā ar Pasaules Bankas datiem Zālamana salas, Vanuatu, Samoa, Kiribati, Austrumtimora un Tuvalu ir iekļauti vismazāk attīstīto valstu (*Least Developed Countries (LDC)*) grupā ar augstu nabadzības līmeni. Papua-Jaungvinejā, kas ir vislielākā no Klusā okeāna valstīm, vairāk nekā 40 % iedzīvotāju dzīvo zem nabadzības sliekšņa. Šie dati ietekmē tūkstošgades attīstības mērķu īstenošanu un liecina, ka ir vajadzīgi koordinēti pasākumi starptautiskā līmenī. Tomēr paziņojumā nav minēts dažādu ANO aģentūru darbs, lai atbalstītu ekonomikas un sociālo attīstību.

4.9.1. ANO aģentūru dažādās programmas ir svarīgas, un Komisijai tās būtu jāatbalsta, jo tās palīdz radīt nepieciešamo izpratni un uzlabot veikspēju, lai "absorbētu" un palielinātu dažādu sniedzēju (arī ES) atbalstus. Tās arī mudina iestādes, kā arī sociālos un pilsoniskās sabiedrības partnerus uzņemties lielāku atbildību un veicina demokrātisku, uz līdzdalību balstītu iestāžu izveidi.

⁽⁶⁾ SVF "Regional Economic Outlook, Asia and the Pacific, Navigating an Uncertain Global Environment while building inclusive Growth" (2011. gada oktobris).

5. Tiesības, demokrātija, arodbiedrību brīvība un situācija Fidži

5.1. Starptautiskās finanšu iestādes Klusā okeāna salas ir ierindojušas to pasaules valstu vidū, kurās ir visnelabvēlīgākie apstākļi, nošķirtība, mazapdzīvotība, lieli migrācijas rādītāji, zems izglītības un mācību līmenis, milzīgs specifisku kompetenču trūkums tirdzniecībā un starptautiskās ekonomikas darbībā.

5.1.1. Sevišķi sarežģīts ir jauniešu stāvoklis; to ietekmē dažādi faktori, tādi kā ģeogrāfiskā izolācija, ekonomikas attīstības ierobežojumi (mazās ekonomikas savstarpēji ir vāji integrētas, un vietējie tirgi ir ierobežoti), demogrāfiskā dinamika ar strauju jauniešu darbaspēka pieaugumu⁽⁷⁾. Austrālija sāka īstenot atbalsta programmu sezonas strādniekiem no tām Klusā okeāna valstīm, kurās ir visnelabvēlīgākie apstākļi. Tas ir pasākums, kas būtu jāveicina un jāizvērs arī citās reģiona valstīs.

5.1.2. Sieviešu stāvoklis ir dramatisks un satraucošs, ņemot vērā to, ka ekspluatācija un degradācija paplašinās, bet progress efektīvu risinājumu meklējumos ir nenozīmīgs. Sievietes joprojām tiek stipri diskriminētas gan attiecībā uz gandrīz neesošu dalību oficiālajā darba tirgū un politiskajā dzīvē, gan attiecībā uz izplatītajiem pamattiesību pārkāpumiem, tostarp arī pastāvīgu un plašu vardarbību visās valstīs. Tas nav tikai kultūras jautājums, bet arī jautājums par darba iespēju radīšanu, integrāciju un līdzdalību. Vajadzētu nepārprotami atsaukties uz ES Rīcības plānu par dzimumu līdztiesību un sieviešu emancipāciju attīstības jomā 2010.–2015. gadam, kas, starp citu, aicina izmantot precīzus rādītājus sieviešu dalībai valsts iestādēs.

5.2. Cilvēktiesību ievērošana un demokrātijas īstenošana ir svarīgi priekšnosacījumi ES atbalsta un sadarbības politikas jomā. To vidū ir arī arodbiedrību tiesības, kas ir atzītas starptautiskā līmenī, vispirms jau astoņās SDO pamatkonvencijās.

5.3. Arī Kotonū nolīgumā ir atzīta cilvēktiesību ievērošanas un demokrātisku iestāžu svarīgā nozīme stabilas un plaukstošas ekonomikas radīšanai. Diemžēl paziņojumā, neraugoties uz to, ka tā temats ir reģionāla stratēģija, nav pievērsta pietiekama uzmanība jautājumam par nopietnajiem pārkāpumiem, jo īpaši **Fidži, kas, kā zināms, ir reģiona otra lielākā sala, ņemot vērā ģeogrāfisko platību un iedzīvotāju skaitu.**

⁽⁷⁾ Samoa no 4 000 jauniešiem, kuri vēlas iekļūt darba tirgū, tikai 500 atrod darbu, Vanuatu attiecība ir 3 500 pret 700, Fidži jauniešu bezdarba līmenis ir ap 46 %; skatīt arī UNICEF "Investing in Youth Policy, UN Asia-Pacific Interagency Group on Youth" (2011. gads).

5.4. Stāvoklis Fidži ir nepieņemams: valdība, kuru kopš 2006. gada vada militāra hunta, 2011. gadā uzsāka agresīvu kampaņu, lai likvidētu arodbiedrību kustību un atņemtu Fidži darbiniekiem viņu pamattiesības, pārkāpjot SDO konvenciju Nr. 87. un Nr. 98., kuras ratificēja valdība; vārda brīvības, biedrošanās un pulcēšanās aizliegšana, spīdzināšana un vardarbīga izturēšanās, vardarbība pret sievietēm un bērniem, kā arī strādnieku elementārāko tiesību apspiešana ir apstākļi, kurus ES vairs nedrīkst pieļaut. Lai gan tika piemērots Kotonū nolīguma 96. pants, EESK uzskata, ka Fidži gadījumā ir jārikojas izlēmīgi, ņemot arī vērā 2014. gada vēlēšanas un jaunas konstitūcijas izstrādes procesu.

5.5. Stāvoklis Fidži tika atkārtoti apspriests SDO valdes sanāksmē, kas notika 2012. gada novembrī un kurā tika pieņemta īpaša rezolūcija, ņemot vērā arī neseno Fidži valdības lēmumu noraidīt SDO valdes pilnvarotās delegācijas misiju⁽⁸⁾. ES šis jautājums jārisina saskaņoti ar tām dalībvalstīm, kuras jau nosodīja situāciju SDO.

5.6. Šajā gadījumā pilsoniskās sabiedrības darbības apstākļi ir apgrūtināti, to gandrīz nav. Pilsoniskās sabiedrības pašas elementārākās tiesības tiek klaji pārkāptas pretrunā jebkādiem demokrātijas principiem, un EESK nevar atbalstīt šādu pārkāpumu turpināšanos. EESK ir jādara zināma sava nostāja citām Kopienas iestādēm un ir attiecīgi jārikojas⁽⁹⁾.

5.7. Jārīkojas noteiktāk gan tieši, gan divpusējā līmenī, nosakot Kopienas atbalsta piešķiršanas nosacījumus un apstiprinot, ka attiecībā uz cilvēktiesībām ES dalībvalstīm ir kopēja nostāja un ka tā saskan ar ES pamatprincipiem un nav grozāma.

6. Sociālo partneru un pilsoniskās sabiedrības loma

6.1. EESK uzskata, ka organizētas pilsoniskās sabiedrības iesaistīšana ir pamats, uz kura jāattīsta dažādas partnerības formas, lai sasniegtu ekonomiskās un sociālās kohēzijas mērķus. Tās loma ir vēl jo nozīmīgāka tiesību un demokrātijas jomā, kuras principu ievērošana ir pamatnosacījums, lai izmantotu ES atbalsta un sadarbības politiku.

⁽⁸⁾ *Fiji Trade Union Congress* paziņojums presei (19.9.2012.) un citi SDO dokumenti, kas ir sagatavošanā.

⁽⁹⁾ Skatīt Padomes vēstuli.

6.2. Organizētas pilsoniskās sabiedrības līdzdalība ir prioritārs mērķis šajā reģionā, neraugoties uz vismaz diviem objektīviem ierobežojumiem: pirmkārt, īpašais ģeogrāfiskais izvietojums, salu neaizsargātība un iedzīvotāju izklīdētība, kas faktiski neļauj realizēt šīs tiesības; otrkārt, demokrātijas īstenošana un organizētas pilsoniskās sabiedrības aktīva dalība iestāžu darbā.

6.3. EESK tomēr aicina darīt visu iespējamo, lai vietējās kopienas pārstāvjus iesaistītu Kopienas projektu noteikšanā, īstenošanā un pārraudzībā, jo īpaši to projektu, kas saistīti ar vides aizsardzību, sociālo un pilsonisko dialogu, attīstību, kā arī tiesību un demokrātijas aizsardzību.

6.4. EESK prasa ātri izveidot ES un Klusā okeāna partnerību, kurā piedalītos organizēta pilsoniskā sabiedrība, lai efektīvāk risinātu reģiona problēmas⁽¹⁰⁾, un kurā kā būtisks līdzdalības elements būtu paredzēta īpašas programmu uzraudzības komitejas izveide.

7. Paziņojumā ieteiktie pasākumi: piezīmes

7.1. ES ieteiktie pasākumi, kuros kā galvenā problēma ir minēti riski saistībā ar klimata pārmaiņām Klusā okeāna reģionā, ir tikai daļēji atbalstāmi, jo trūkst integrētas pieejas ilgtspējīgai reģiona attīstībai.

7.2. Nepieciešams veicināt un izstrādāt labāku koordinētu pieeju starp EĀDD un dažādiem Komisijas ģenerāldirektorātiem, lai noteiktu saskaņotas un stratēģiskas programmas, kas novirzītu pieejamos resursus vides un zivsaimniecības aizsardzībai, kā arī ilgtspējīgas attīstības un lauku attīstības integrētām programmām.

7.3. EESK piekrīt paustajai nepieciešamībai nostiprināt dialogu ar vietējām iestādēm, bet būtu jānodrošina sistemātiskā pilsoniskās sabiedrības iesaistīšana, veidojot pastāvīgu forumu atbalsta novērtēšanai un tā ietekmes analīzei.

⁽¹⁰⁾ Atzinums par tematu "Pilsoniskās sabiedrības loma ES, Kolumbijas un Peru daudzpusējā tirdzniecības nolīgumā (DTN)", OV C 299, 4.10.2012., 39.–44. lpp.

7.4. EESK uzskata, ka ir jāturpina rīkot tikšanās starp visām valstīm, kas sniedz atbalstu un kas to saņem, lai nodrošinātu Komisijas uzsvērtu programmu koordināciju. Joprojām svarīgs ir atbalsta galamērķis un tā efektivitātes novērtēšana. Šajā sakarā līdztekus informācijas un mācību preventīvai darbībai joprojām svarīgi ir uzraudzības pasākumi, izmantojot apvienoto komiteju, kas veidotu kontaktus ar sociālajiem un pilsoniskās sabiedrības partneriem.

7.5. Kā jau tika minēts, vajadzētu stingrāk vērtēt cilvēka pamattiesību ievērošanu, sieviešu nepieņemamo situāciju reģionā, ierobežotas darba iespējas jauniešiem, pilsoniskās sabiedrības lomu visās valstīs, bet jo sevišķi, ņemot vērā īpašo situāciju Fidži.

Briselē, 2013. gada 17. janvārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON
